Archeologinių žvalgomųjų tyrinėjimų 2011 m. metu Pakruojo dvaro sodybos teritorijoje, be XVIII a. pabaigos – XIX a. fon Ropų statyto dvaro kultūrinio sluoksnio su grindiniais, fiksuotas XVII–XVIII a. kultūrinis sluoksnis ir palaidojimų vietos. Kultūrinio sluoksnio storis nuo 43 cm iki 1,9 m.

Radiniai perduoti Pakruojo krašto muziejui „Žiemgala".

The Grounds of Pakruojis Manor

In 2011, a field evaluation was conducted in the work yard on the grounds of Pakruojis Manor (N Lithuania), which, at 48.2 ha, is one of the biggest in Lithuania. The present-day building complex began to be created in the late 18th century by Baron Wilhelm von Ropp. 20 1–4 m^2 test pits (Fig. 1) (a total of 45 m^2) were excavated. The cultural layer was from 43 cm to 1.9 m thick.

Eight test pits contained no valuable cultural layer. A manor cultural layer from the period of von Ropp's control during the late 18th–19th centuries was recorded in seven. Undressed stone paving was unearthed in two (Fig. 2), on top of which was found a 'crest' stove tile (*Bekrönungskachel*) (Fig. 3). A stone cairn, probably connected with the construction of a barn, was unearthed in one test pit at a depth of 1.25 m from the present-day ground's surface. A 75–110 cm thick, 17th–18th-century cultural layer without archaeological structures was discovered in two. It began at a depth of 20–30 cm and contained a green glazed 17th-century stove tile, the other sherds in it encompassing a broad period.

Grave pits were unearthed near the barns (buildings 32 and 33) in test pits 8 and 9. Isolated human bones were found in test pits 4, 8, 9, and 13. The top of the grave pits were found at a depth of 75–80 cm. According to the 2008 excavation data, the burials date to the second half of the 2nd millennium.

Simona Širvydaitė

Sapiegų rezidencija Antakalnyje

Sapiegų barokinių rezidencinių rūmų ir vienuolyno ansamblis Vilniuje, Antakalnyje pradėtas kurti XVII a. pabaigoje LDK valstybės ir karo veikėjo Kazimiero Jono Sapiegos (1637–1720) lėšomis. Jis baigtas kurti XVIII a. pirmame ketvirtyje. Mediniai Sapiegų rūmai šioje vietoje stovėjo jau XVII a. pradžioje. 1633 m. per pobūvį Venecijos pasiuntinių garbei čia mirė Leonas Sapiega (1557–1633). 1809 m. rūmuose atidaryta ligoninė, pastatas pertvarkytas pagal architekto Žozefo Pusjė projektą. Penktasis ligoninės pastatas pastatytas XX a. pradžioje, XX a. 7 dešimtmetyje dešinėje pusėje pristatytas priestatas.

Pirmi archeologiniai tyrinėjimai rūmų aplinkoje buvo atlikti 1994 m. (*LIIR*, f. 1, b. 2300). 2000 m. žvalgomieji tyrinėjimai atlikti Trinitorių vienuolyno teritorijoje (Antakalnio g. 27) (*ATL 2000 metais*, Vilnius, 2002, p. 265). 2004–2006 m. vykdyti žvalgymai Sapiegų rezidencijos parko teritorijoje (vadovas Linas Girlevičius). Sapiegų parko R dalyje vertingų kultūrinio sluoksnio horizontų ar archeologinių radinių žvalgytose vietose neaptikta.

2007 m. L. Girlevičius atliko archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus Sapiegų rūmų ir parko aplinkoje (*ATL 2007 metais*, Vilnius, 2007, p. 244–248). Jų metu dalinai atkastos barokinio parko pagrindinę dalį iš Š ir R ribojusios mūrinės parko tvoros liekanos,

autentiškų mūrinių laiptų greta parko R vartų liekanos, aptikti anksčiau čia stovėjusio statinio likučiai. Surasta nedaug XVI–XX a. datuojamų archeologinių radinių. Parko ŠV dalyje aptikta anksčiau čia stovėjusio mūrinio pastato liekanų. Pagal aptiktas mūrinių konstrukcijų liekanas nustatyta XVI ar XVII a. datuojamų laiptų statinio greta parko R vartų konstrukcija.

2009 m. L. Girlevičius atliko žvalgomuosius tyrinėjimus Sapiegų rūmuose ir jų aplinkoje – Sapiegų rezidencijos, trinitorių vienuolyno ir ligoninės statinių komplekso teritorijoje (*ATL 2009 metais*, Vilnius, 2009, p. 242–225). Archeologinių tyrimų metu pavyko detaliau ištirti rūmų P kiemo (jo R dalies) kultūrinį sluoksnį ir senąjį reljefą. Kultūrinis sluoksnis šioje statinių komplekso dalyje yra apardytas, tad tikėtina, kad reljefas šioje vietoje yra performuotas jau XVII a. pabaigoje statant rezidencinius rūmus. Atliekant tyrimus rūmų rūsyje, nustatyta, kad P ir vidurinėje rūsio dalyse archeologiškai vertingas kultūrinis sluoksnis veikiausiai yra sunaikintas arba labai apnaikintas XX a.

2011 m. gruodžio mėnesį VĮ „Lietuvos paminklai“ rengiant tvarkybos darbų projektą, buvo atlikti žvalgomieji tyrimai Sapiegų rezidencijos, trinitorių vienuolyno ir ligoninės statinių komplekso (UK 762) penkto ligoninės pastato (UK 17355) (Vilniaus miestas, Antakalnio g. 25) inžinerinių geologinių tyrimų vietose. Jie vyko pastato projektuojamo priestato, kurio užstatymo plotas – 750 m^2, vietoje iškasant 8 1x1 m^2 dydžio šurfus pastato teritorijoje, vieną 1x1 m^2 dydžio šurfą ligoninės pastato prieangyje ir vieną 1x1 m^2 dydžio šurfą ligoninės pastato vietoje, kurioje planuojama įrengti liftą. Iš viso tyrinėtas 10 m^2 dydžio bendras plotas. Tyrimų tikslas buvo išsiaiškinti, ar sklype yra susiformavęs archeologiškai vertingas kultūrinis sluoksnis ir ar projektuojamo priestato vietoje nėra ankstesnių pastatų pamatų.

Šurfuose 1, 2 ir 3 rastos 7 pavienės žiestos XVII–XIX a. šukės, šurfe 8 75 cm gylyje rasta šlako ir gargažė, šurfe 3 rasti 2 XIX a. stikliniai 18 cm aukščio, 6x3 cm pločio ir 13 cm aukščio bei 6 cm pločio buteliukai (greičiausiai ligoninės laikų). Šurfe 3 30 cm gylyje atkasta nuogrinda, tankiai sudėta iš 15x18x10 – 15x25x 10 cm akmenų. 30–80 cm gylyje (iškart po nuogrinda) pamate atidengta 50 cm aukščio, 1,2 m pločio arka (1 pav.), mūryta iš 8x15 cm skersmens geltonų plytų (iš vidaus užmūryta).

1 pav. Šurfo 3 R sienelė iš V. S. Širvydaitės nuotr.

Fig. 1. The E wall of test pit 3 as seen from the W.

The Sapiega Family Residence in Antakalnis

The construction of the Sapiega family Baroque residential palace and monastery complex in Antakalnis, Vilnius began in the late 17th century through the financing of GDL state and military figure, Kazimieras Jonas Sapiega (Pol. *Kazimierz Jan Paweł Sapieha*) (1637–1720) and ended in the first quarter of the 18th century. In 2011, a field evaluation (test pits with a total area of 10 m^2) was conducted at the engineering geological testing site (in a total area of 750 m^2) for the fifth hospital building in the Sapiega Family Residence, Trinitarian monastery, and hospital building complex (Vilnius). Seven sherds of 17th–19th-century ceramics were found in test pits 1, 2, and 3, slag and clinker in test pit 8, and two 19th-century small glass bottles in test pit 3. Paving and a masonry arch were unearthed in test pit 3 (Fig. 1).